

Tilbud til børn og unge med trivselsproblemer og deres forældre.

BESKRIVELSE AF PROJEKT I CAFA 2022-2024

CAFA

v. Susanne Katz, december 2024

Indledning	2
Baggrunden for projektet	3
Samarbejde med Julemærkehjemmet Liljeborg	4
Målgruppe	5
Det konkrete indhold i projektet	5
Metoder i arbejdet med netværksgrupper for børn og unge	6
Evaluering af netværksgrupperne	6
Metoder i støtten til forældrene	7
Evaluering af støtten til forældrene	7
Konsulentens rolle i familiesamtalerne	7

INDLEDNING

CAFA gennemførte i 2022-2024 det projekt, som skal beskrives her, til støtte for børn og unge med trivselsproblemer, herunder med overvægt.

Indledningsvist skal der fra CAFAs side udtrykkes en stor tak til alle børn og unge og forældre, som har deltaget i projektet. Uden jeres medvirken, var der ikke noget projekt!

Der skal også lyde en tak til Julemærkehjemmet Liljeborg for et godt samarbejde omkring projektet.

Konsulenterne i CAFA, som har haft opgaver i projektet skal ligeledes takkes: Kim Kammer, Tina Bjørn Olsen, Kari Ejlerskov, Josefine Berendt Jensen, Katrine Sjørlev Nielsen. Souschef Sharon Rasmussen var projektleder og supervisor, og undertegnede Susanne Katz var også supervisor.

Baggrunden for projektet var viden og erfaringer, som vi fik via et andet projekt i CAFA. I **2014 - 2016**¹ arbejdede vi med et omfattende koordineret støttetilbud til børn og unge med overvægt og deres familier. Det projekt omfattede familiebehandling til hele familien, barnets deltagelse i en netværksgruppe, en individuel støttende indsats til det enkelte barn samt en systematisk koordinering af hele den professionelle støtteindsats omkring familien.

Hypotesen var, at børns overvægt ikke alene skal ses som et kost- og motionsproblem, men i højere grad skal ses i sammenhæng med børnenes samlede livssituation. Denne hypotese blev i høj grad bekræftet i projektet, idet 14 ud af 16 deltagende børn og familier havde meget omfattende, komplicerede, alvorlige og mangeartede problemstillinger, som måtte ses som baggrunde for barnets vægtproblemer. Forældrene var svært negativt påvirket af bl.a. helbreds-mæssige, sociale, økonomiske og relationelle vanskeligheder, og børnene havde bl.a. vanskeligheder i deres sundhed, skolegang og sociale udvikling. De var ensomme, isolerede, triste og selvsikre. Skyldfølelse og manglende selvværd plagede de fleste af børnene, og det var et kæmpe problem, at de blev mobbet af deres jævnaldrende.

Tilbuddene i projektet i 2014-15 var ikke tilstrækkelige, selv om de var omfattende. De fleste familier havde så få ressourcer, at de ikke kunne modtage de tilbud, CAFA gav. Deres behov var en mere konkret, praktisk og pædagogisk støtte i hverdagen til de mest elementære ting samt en koordineret, specialiseret indsats ift. forældrenes og børnenes mange sociale- og sundhedsmæssige vanskeligheder.

CAFA fik i projektet indsigt i, at børnenes livskvalitet var ringe, og vi ønskede at forbedre denne på trods af deres vanskelige situation. Derfor fortsatte vi med i **2018-21** med et nyt projekt², hvor vi tilbød børn og unge med overvægt at deltage i en netværksgruppe, hvor vi tog udgangspunkt i børnenes her-og-nu trivsel for at sikre dem en bedre livskvalitet.

Vi vurderede, at børnene havde behov for mere kontakt og anerkendelse fra voksne og mere og bedre kontakt med jævnaldrende i et miljø, hvor de ikke blev mobbet. Disse tiltag havde til hensigt at mindske deres ensomhedsfølelse. Vi startede 2 netværksgrupper for børn i alderen 7-11 år og 12-14 år.

Børnenes deltagelse i netværksgrupperne udmøntede sig i øget her-og-nu-trivsel. Børnene beskrev netværksgrupperne som et inkluderende, trygt fællesskab, hvor de kunne høre til, og særligt pegede erfaringsopsamlingen også på, at det var relevant, at børnene fik tilbudt et rum uden udviklings-og forandringskrav. Børnene kan føle sig pressede af udviklingskrav i skole,

¹ Er beskrevet i evalueringen "Er børns overvægt et kostproblem?", 2017, Susanne Katz – Kan findes på www.cafa.dk

² Er beskrevet i evalueringen "Netværksgrupper for børn med overvægt - Når et trygt fællesskab er et mål i sig selv", 2021, Pernille Willumsen – kan findes på www.cafa.dk

fra sundhedsfagfolk m.fl. Disse erfaringer er enslydende med erfaringer fra andre projekter med netværksgrupper for børn og unge med forskellige problemstillinger³.

CAFAs ønske var nu – i det nye projekt, som denne beskrivelse omhandler – at fortsætte med tilbud om netværksgrupper for børnene og de unge, men dertil forsøge at koble et forældre-samarbejde på igen, under andre former og omstændigheder end i projektet i 2014-15. Målet var at arbejde med hele familiens situation, men med en målgruppe af familier/forældre, som kunne rummes og støttes tilstrækkeligt indenfor rammerne af et tilbud i CAFA.

En anden væsentlig baggrund for projektet var en viden om, at mange af de børn, der deltog i de to projekter i CAFA i 2014-16 og 2018-21, havde været på et eller flere ophold på Julemærkehjem. Der skete i mange tilfælde en positiv effekt af opholdet på barnets vægt og/eller trivsel, men efter nogen tid så man, at effekten faldt, efter barnet kom hjem, og tilstanden vendte ofte tilbage til niveauet fra før opholdet på Julemærkehjemmet. Vores intention var at forsøge, om vi ved vores tilbud kunne støtte en fastholdelse af de positive udviklinger fra Julemærkehjems opholdet, når barnet kom hjem igen.

SAMARBEJDE MED JULEMÆRKEHJEMMET LILJEBORG

CAFA kontaktede Julemærkehjemmet Liljeborg mhp. et samarbejde omkring projektet, idet vi var bekendt med, at Liljeborg ønskede at udvikle og etablere opfølgning på børns julemærkehjemsoophold. CAFA afholdt møde med den daværende forstander og direktøren for Julemærkefonden og mødet bekræftede, at der var perspektiver for et videre samarbejde.

Det blev oplyst, at man i praksis ser 3 grupper af familier i julemærkehjemmets klientel: Ca. 20 % af familierne kan selv klare at fastholde og støtte den positive udvikling hos barnet og har ikke behov for yderligere opfølgning efter barnets Julemærkehjemsoophold. Ca. 60 % af familierne har behov for opfølgning og forventes med en vis støtte at kunne komme til at støtte barnet tilstrækkeligt selv herefter. Endelig ser man, at ca. 20 % af familierne har så alvorlige vanskeligheder, at der er behov for en omfattende kommunal social indsats.

CAFAs målgruppe skulle ligge indenfor de nævnte 60%.

Der kom et samarbejde i gang, hvor [Julemærkehjemmet visiterede børn og familier til CAFAs projekt](#).

I forløbet havde CAFA et tæt samarbejde med koordinatorene på Julemærkehjemmet. De gjorde forarbejdet med at introducere CAFAs projekt for forældre og derefter videregive

³ CAFA har drevet netværksgrupper for børn og unge i udsatte positioner i ca. 25 år. Der er gennemført mange evalueringer. De findes på www.cafa.dk Der kan bl.a. nævnes evalueringen "Tilsyn og støtte gennem netværksgrupper: Potentialer, dilemmaer og Perspektiver", 2024, Hanne Warming.

kontaktoplysninger til CAFA. CAFA kontaktede så forældrene og indgik aftaler om barnets start i netværksgruppe og forældrenes eventuelle start med familiesamtaler.

Omkring halvdelen af forældrene ønskede at tage imod tilbud om familiesamtaler, når deres barn indgik i netværksgruppe.

CAFA deltog desuden i nogle faglige netværksmøder på Julemærkehjemmet sammen med andre fagfolk, der havde kontaktflader til målgruppen. Formålet med disse møder var, at vi i fællesskab kunne drøfte vores roller samt muligheder for at udvikle et samarbejde på kryds og tværs til gavn for disse børn og unge.

MÅLGRUPPE

Målgruppen var således børn og unge med [trivselsproblemer, som havde afsluttet et ophold på et julemærkehjem](#). Der var tale om [piger og drenge i aldersgruppen 7-11 år og 12-14 år](#) på starttidspunktet. Barnet kunne godt komme i netværksgruppe, uden at forældrene havde behov for eller ønskede at modtage familiestøtte. Forældrene kunne have vanskeligheder i relation til deres barn, som kunne forventes komme i positiv udvikling via CAFAs tilbud. Vanskeligheder hos forældrene kun f.eks. bestå i, at forældrene havde svært ved at forstå og/eller anerkende barnets følelsesmæssige udtryk, eller forældrene kunne have vanskeligt ved at tale med barnet om følelsesmæssigt svære emner. Forældrene kunne også have vanskeligheder med at stille relevante og alderssvarende krav og grænsesætte, herunder kunne forældre have tendens til at overbeskytte barnet. Der kunne evt. være tale om uenighed mellem forældrene om opdragelsen af barnet, hvor forældrenes fokus blev fastholdt i indbyrdes konflikter og manglede fokus på barnet.

Ift. børnene blev der ikke gennemført en visitation på baggrund af deres vanskeligheder. Det er CAFAs erfaring, at det er mest hensigtsmæssigt at visitere børnene med fokus på gruppedynamikken i den kommende netværksgruppe. Det betyder, at der i en netværksgruppe skal være lidt spredning indenfor den angivne aldersgruppe, begge køn skal være repræsenteret, og der skal tænkes på, hvordan børnene kan bidrage til gruppens dynamik på forskellig måde.

Vi har haft 2 netværksgrupper i projektet – den ene for den yngre målgruppe og den anden for den lidt ældre - i alt 20 børn og unge. De 12 børns familier modtog familiestøtte.

DET KONKRETE INDHOLD I TILBUDET

[Børnene](#) fik et netværksgruppetilbud, hvor de mødtes sammen med 2 konsulenter ca. 1 gang om måneden i ca. 4 timer. Dertil kom udflugter og en overnatning.

Forældrene fik tilbud om støtte i form af rådgivning og vejledning og støtte fra en konsulent. De fik også tilbud om at mødes med hinanden et par gange i forløbet.

METODER I ARBEJDET MED NETVÆRKSGRUPPER FOR BØRN OG UNGE

CAFA har som tidligere nævnt i en årrække arbejdet med netværksgrupper for børn og unge med særlige vanskeligheder. Vi har udviklet en metode, som der er evidens for virkningen af. Den bygger på, at børnene og de unge tilbydes et rum, hvor de ikke forventes at udvikle sig på specifikke områder, men anerkendes som de er.

Dette er et grundlæggende og vigtigt princip, og CAFA modtager ikke målsætninger fra professionelle eller forældre om, hvilke kompetencer barnet forventes at udvikle eller, hvilke adfærdsændringer der ønskes hos barnet. CAFA afgiver ikke udtalelser eller statusrapporter om barnets deltagelse eller udvikling i netværksgruppen. Der er således ikke tale om en behandlings-kontekst, men fokus er på udviklingen af fællesskabet i gruppen, hvor børnene og de unge inddrages i gruppens udvikling og aktiviteter. De unge støttes i at udveksle erfaringer fra deres livssituation og i at støtte hinanden til at indtage egne holdninger og udtrykke dem. Mere information om metoder i netværksarbejdet kan findes i evalueringsrapporter fra andre projekter.⁴

EVALUERING AF NETVÆRKSGRUPPERNE

CAFA har gennemført mange evalueringer af netværksgrupper for børn og unge, både af eksterne og interne forskere. Der er som nævnt evidens for, at børn og unge med særlige vanskeligheder har udbytte af at deltage i en netværksgruppe med andre børn og unge med samme problemstillinger. De bliver bl.a. mindre ensomme, udvikler sig socialt, udvikler mere selv-værd og udvikler deres kompetencer til at udtrykke sig om deres egen situation. Se nærmere om resultaterne i de evalueringsrapporter, der tidligere er udgivet.⁵

På denne baggrund vurderede vi, at der ikke var behov for at evaluere arbejdet med netværksgrupperne i dette projekt.

CAFA har i projektet erfaret, at mange af de børn og unge, der afslutter et julemærkehjemsophold, har brug for et opfølgende tilbud efter deres udskrivelse. Oftest kommer de tilbage til f.eks. den samme skole, hvor de udfordringer, de havde der, stadig eksisterer. Derfor har de

⁴ Metoderne i netværksgruppearbejdet er beskrevet i rapporten "Netop, efterværnsgruppe for unge mellem 16 og 23 år, en beskrivelse af metoder", 2005, Susanne Katz – Kan findes på www.cafa.dk

⁵ Der kan nævnes bl.a.:

"Tilsyn og støtte gennem netværksgrupper: potentialer, dilemmaer og perspektiver", 2004, Hanne Warming

"Et alternativ til at "lægge sig ned og græde"!, Evaluering af projektet På Vej – et metodeudviklingsprojekt til større for unge med psykisk sygdom i uddannelse og arbejde", 2014, Susanne Katz

Begge rapporter kan findes på www.cafa.dk

brug for en platform, hvor de værktøjer, de har lært på Julemærkehjemmet, kan fastholdes og bruges i en anden kontekst. Vi har oplevet, at CAFAs netværksgruppe har virket som en sådan platform.

METODER I STØTTEN TIL FORÆLDRENE

CAFA anvender den metode i støtte til familier, som findes relevant efter dialog med den konkrete familie. I projektet er anvendt Råd og vejledning, systemiske metoder og elementer fra Marte Meo- metoden.

EVALUERING AF STØTTEN TIL FORÆLDRENE

CAFA ønskede at evaluere familiestøtten via en spørgeskemaundersøgelse, hvor forældrene blev spurgt til forløb og resultater. Det viste sig imidlertid vanskeligt at få spørgeskemaerne retur med besvarelser fra forældrene, og vi valgte ikke at følge yderligere op på det, da vi vurderede, at forældrenes manglende tilbagemeldinger var et signal til os om, at de ikke var motiverede for at vende tilbage til emnet. Det skal nævnes, at undersøgelsen fandt sted efter afslutningen af støtteforløbet, og for nogle vedkommende lang tid efter.

Vores konklusion er, at det formentlig vil være mere hensigtsmæssigt at gennemføre en sådan undersøgelse i direkte forbindelse med afslutning af støtteforløbet.

I nogle af familierne brugte konsulenterne FIT metoden (Feedback Informed Treatment). Det er en metode, som anvendes til at evaluere en samtale i et støtteforløb. Her bedes familien om deres vurdering, og konsulenten giver sin. Forældrenes Scoringer i projektet er høje, hvilket kan tyde på, at forældrene har fået støtte ved at indgå i samtalerne.

KONSULENTENS ROLLE I FAMILIESAMTALERNE

Konsulenterne har haft en lidt anden rolle i familiesamtalerne, end vi er vant til i CAFA. Derfor har vi i det følgende kort beskrevet nogle forhold, som vi gerne vil holde fokus på.

Konsulenterne er vant til, at familiesamtaler/rådgivning/behandling iværksættes af en kommune, som har fastlagt mål for indsatsen, som CAFA så engageres til at arbejde med. Det er ofte meget konkrete mål, som er fastlagt ud fra de problemer, som rådgiver har observeret, der er i familien.

I projektet skulle konsulenterne arbejde med **familiens egne mål**, og deres formuleringer var mange gange ikke helt klare, og ofte var målene meget brede. Det var svært for konsulenterne at indkredse og gøre dem operationelle.

Over tid var det lærerigt for konsulenterne at befinde sig i en mere ”fri” behandlerrolle, hvor det var muligt at lytte til og fastholde fokus på familiernes egne mål og hjælpe dem til at se forandringer.

Mange af børnene havde [skoleproblemer](#), og det betød ofte, at [forældrene havde udfordringer og problemer i relation til skolesystemet](#). Dette havde CAFA med den nævnte position ikke mulighed for at påvirke direkte. En del samtaler med forældre blev anvendt til at hjælpe dem med, hvordan de kunne blive hørt i skoleregi eller hos kommunen med disse problemstillinger. Der var også situationer, hvor konsulenten deltog i et møde sammen med forældrene med en skole.

Der var flere forældre, som viste sig at have et større behov for støtte, end CAFA tilbød i projektet, og i disse tilfælde kontaktede vi - på forældrenes ønske - kommunen for at få etableret støtte. Der er med accept fra forældrene sendt flere underretninger til kommuner i projektperioden.

Vi har i nogle familier talt med [forældre og barn sammen](#). Her har vi givet barnet god mulighed for at komme til orde. I nogle sager har vi eksperimentet med at have en voksen fra barnets netværksgruppe med i familiesamtalen for at bakke barnet op. Det har virket godt for børnene, og har givet dem en mere [tydelig stemme](#).

Hos nogle forældre var der ønske om kostvejledning og lignende, hvilket ikke var en del af projektets formål, hvorfor det ikke var et generelt tilbud, men i enkelte familier blev det dog drøftet, når ønsket blev udtrykt.

Ovenstående har givet anledning til (igen) at overveje vores rolle i de sager, der generelt henvises af kommunerne, idet vi er blevet endnu mere bevidste om, at skal forholde os meget [undersøgende og spørgende i den indledende fase af en familiebehandlingsopgave](#). Det er væsentligt at få afdækket og gjort klart, om familiens mål afviger fra kommunens mål – og hvori denne afvigelse evt. består. Det er et forhold, som må tages i betragtning og håndteres igennem det fremadrettede familiebehandlingsforløb.

At sikre, at [barnet kan have en støtteperson med i familiebehandlingsforløb](#), er ligeledes et fokus, som vi bør have i fremtiden. Det er væsentligt at afklare, hvilken relation personen har/kan have til barnet og forældrene, hvordan vi finder frem til relevante personer, og hvordan vi afklarer deres rolle sammen med børn og familier.